

erityisasiantuntija Helinä Tiura-Virta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 182/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

1 Esityksen tausta ja tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus vahvistaa rikostorjuntaa kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Hallitus varmistaa, että muun muassa poliisilaki (872/2011) tukee rikostorjuntaa riittävällä tavalla. Hallitusohjelman mukaan tietojenvaihdon esteitä rikostorjunnassa poistetaan ja lisätään poliisin mahdollisuuksia luovuttaa eri viranomaisille salassa pidettäviä tietoja muun muassa rikosten estämiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi. Lisäksi hallinnollista rikostorjuntaa koskevaa lainsäädäntöä kehitetään tukemaan niitä tarpeita, joita viranomaistoiminnan täysipainoinen ja tuloksekas toteuttaminen edellyttää. Hallitusohjelman mukaan hallitus on myös sitoutunut ottamaan käyttöön tarvittavat keinot nuoriso- ja jengirikollisuuden määrätietoiseksi torjumiseksi ja vähentämiseksi. Hallitusohjelman mukaan muun muassa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa helpotetaan ja tuodaan Ruotsin jengirikollisuuteen keskittyvän viranomaisyhteistyöryhmien parhaat käytännöt Suomeen. Esityksellä toteutetaan näitä hallitusohjelman tavoitteita.

Esityksen tavoitteena on, että poliisilain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019, poliisin henkilötietolaki) sääntely mahdollistaisi tehokkaan ja toimivan tiedonvaihdon poliisin ja muiden viranomaisten sekä poliisin ja yksityisten tahojen välillä erityisesti rikostorjunnan tehostamiseksi ja yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi. Sääntelyn tulisi vastata paremmin poliisin nykyisen toimintaympäristön vaatimuksia. Tavoitteena on parantaa poliisin mahdollisuuksia luovuttaa eri viranomaisille salassa pidettäviä tietoja ja varmistaa, että poliisin kansallista tiedonvaihtoa koskevat säännökset tukisivat viranomaisyhteistyötä ja erityisesti hallinnollisen rikostorjunnan tarpeita.

Tavoitteena on niin ikään selkeyttää poliisin tiedonsaantia sosiaali- ja terveydenhuollosta muun muassa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä kadonneiden löytämiseksi. Rajavartiolaitosta, Tullia ja Puolustusvoimia koskevaan sääntelyyn esitetyt vastaavat muutokset tukisivat niin ikään yllä mainittuja tavoitteita näiden viranomaisten toiminnan näkökulmasta.

Tässä lausunnossa kiinnitetään huomiota esitettyyn uuteen sääntelyyn, joka koskisi poliisin sekä suppeammin Rajavartiolaitoksen ja Tullin tiedonsaantia sosiaali- ja terveydenhuollosta. Näitä uusia säännöksiä ehdotetaan poliisilakiin, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin (639/2019, Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki) sekä rikostorjunnasta Tullissa annettuun lakiin (623/2015, Tullin rikostorjuntalaki). Lisäksi lausunnossa selvitetään poliisilain tiedonluovutussäännöksen ehdotettujen muutosten merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonsaannin kannalta. Kyseistä luovutussääntelyä ehdotetaan lisäksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin (577/2005, rajavartiolaitoksen hallintolaki), Tullin rikostorjuntalakiin sekä suppeammin puolustusvoimista annettuun lakiin (551/2007).

2 Esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poliisilakia, poliisin henkilötietolakia, Rajavartiolaitoksen henkilötietolakia, rajavartiolaitoksen hallintolakia, Tullin rikostorjuntalakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia (650/2019, Tullin henkilötietolaki), sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annettua lakia (89/2025), puolustusvoimista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019) sekä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia (615/2020, maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki).

Esityksen mukaan poliisilaissa ja poliisin henkilötietolaissa säädettyjä tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännöksiä muutettaisiin siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä paremmin poliisin tietojenvaihdon muiden viranomaisten kanssa muun muassa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Laeissa säädettäisiin poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitosäntelyn estämättä sekä pyynnöstä että oma-aloitteisesti. Poliisilaissa säädettäisiin poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja tilanteissa, joissa se olisi tarpeen poliisille tai muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle kuuluvan tehtävän vuoksi tai välttämätöntä tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi. Tietoja voitaisiin luovuttaa viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavan yhteisön lisäksi myös yksityisille tahoille laissa säädetyin edellytyksin. Poliisilakiin lisättäisiin myös nimenomainen säännös tietojen luovuttamisesta kriittiseen infrastruktuuriin liittyville toimijoille.

Poliisilain sääntelyä tiedonsaannista yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä täsmennettäisiin muun muassa siten, että tiedonsaanti olisi mahdollista henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi sekä tiettyjen etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi. Poliisilakiin lisättäisiin uusi säännös poliisin mahdollisuudesta saada tietyn edellytyksin henkilön henkilöllisyys- ja läsnäolotieto yksittäisessä tapauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntajalta. Rajavartiolaitoksen, Tullin ja Puolustusvoimien tiedonsaantioikeuksia ja tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyyn tehtäisiin vastaavia muutoksia siltä osin kuin muutokset liittyvät Rajavartiolaitoksen, Tullin ja Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin. Maahanmuuttovirastolle lisättäisiin oikeus saada tieto eräistä etsintäkuulutuksista sekä velvollisuus ilmoittaa poliisille tieto etsintäkuulutetun henkilöllisyydestä ja läsnäolosta Maahanmuuttoviraston toimitilassa. Lisäksi lainsäädäntöä yhteensovitettaisiin yleislainsäädännön kanssa muun muassa luopumalla teknisten käyttöyhteyksien sääntelystä.

3 Tiedonsaanti sosiaali- ja terveydenhuollosta

3.1 Tiedonsaannin edellytykset

Uutena sääntelynä säädettäisiin poliisilain 4 luvun 5 §, joka koski poliisin oikeutta saada päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetussa laissa (703/2023, asiakastietolaki) tarkoitetulta palveluntajalta tai sen tehtäviä suorittavalta henkilöltä salassapitosäännösten estämättä tieto henkilön läsnäolosta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntajan toimitiloissa tietyssä aikana ja tieto läsnäolleen henkilön henkilöllisyydestä. Tiedonsaantioikeus edellyttäisi, että tiedot ovat välttämättömiä pykälässä säädettyihin käyttötarkoituksiin. Säännös mahdollistaisi vain tiedonsaannin pyynnöstä eikä oma-aloitteista tietojen antamista sosiaali- ja terveydenhuollosta. Pyydettyvät tiedot on rajattu henkilöllisyystietoon ja yksittäiseen läsnäoloa koskevaan tietoon, joka ei voi koskea henkilön käyntihistoriaa tai tulevia käyntejä sosiaali- tai terveydenhuollossa.

Ensinnäkin poliisi voisi saada välttämättömän tiedon sellaisen rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Vankeusuhkaisista rikoksista useat ovat sellaisia, joiden selvittämisen intressi on merkittävä ottaen huomioon teon kohteeksi joutuneen perusoikeuksien loukkaus. Koska saatava tieto on hyvin rajallinen eikä kysymys ole todistamisesta, kynnys on asetettu alemmas kuin oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:n säännöksessä, jonka mukaan terveydenhuollon ammattihenkilö ei voi todistaa terveyttä koskevasta arkaluonteisesta tiedosta ilman henkilön suostumusta tai jos kysymys ei ole sellaisen rikoksen selvittämisestä, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään 6 vuotta vankeutta.

Toiseksi välttämättömän tiedon voisi saada paljastettaessa ja selvitettäessä säännöksessä erikseen mainittuja rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on alle 2 vuotta vankeutta. Tällaisia rikoksia ovat ensinnäkin henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset sekä seksuaalirikokset, jotka jäävät 2 vuoden rangaistumaksimin alle. Rikoslain (RL) 20 ja 21 lukujen rikokset loukkaavat perustuslain 7 §:ssä säädettyjä perusoikeuksia. Näiden rikosten uhrien kokema haitta ja kärsimys voi olla hyvinkin vakavaa. Siten on arvioitu oikeasuhtaiseksi, että sellainen rajattu tieto kuin henkilön henkilöllisyystieto ja tieto läsnäolosta sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilassa tiettyinä yksittäisenä ajankohtana voidaan luovuttaa poliisille tällaisen rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Liikenne rikoksista säännöksessä olisi erikseen mainittu liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja rattijuopumus (RL 23 luvun 1 ja 3 §). Liikenne rikokset voivat johtaa helposti uhrin kuolemaan tai vakavaan loukkaantumiseen, mikä merkitsee erityisen merkittävää perustuslain 7 §:n oikeuksien loukkaamista. Näiden rikosten törkeissä tekemuodoissa enimmäisrangaistus on 2 vuotta vankeutta, joten niiden osalta tietoja voisi saada jo 1 kohdan pääsäännön nojalla. Rikoksen selvittämisen alkuvaiheessa olevien tietojen perusteella ei kuitenkaan välttämättä ole selvää, onko kyse törkeästä tekemuodosta. Tekijöiden tavoittaminen ja teon uusimisen estäminen on sen vuoksi sekä uhrin yksityisen edun että painavan yleisen edun kannalta tärkeää.

Kolmanneksi poliisilla olisi oikeus saada välttämätön tieto säännöksessä nimenomaisesti mainittujen alle 2 vuoden rangaistumaksimin alle jäävien rikosten paljastamiseksi ja selvittämiseksi, kun tällaiset rikokset kohdistuisivat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajaan tai siellä asioivaan tai työskentelevään henkilöön. Asioivilla henkilöillä viitattaisiin tässä lainkohdassa kehen tahansa henkilöön, joka on ollut läsnä sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa. Tällaisia rikoksia olisivat järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen (RL 17:6), varkaus, näpistys ja kavallus (RL 28 luvun 1, 3 ja 4 §), vahingonteko (RL 35 luvun 1 §) sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito (RL 41 luvun 7 §). Sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloissa asioivilla ja työskentelevillä henkilöillä on oikeus odottaa, että tällaisissa toimitiloissa on turvallista asioida ja työskennellä eikä ole epäselvyyttä siitä, että jos rikos siellä tapahtuisi, viranomaisilla olisi mahdollisuus puuttua siihen kuten muuallakin tapahtuviin rikoksiin. Vaikka kyseisten rikosten rangaistusasteikko on matala, ne liittyvät tällaisessa asiayhteydessä korostetusti muiden ihmisten oikeuksiin, koska tällaisissa toimitiloissa on tyypillisesti haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, muun muassa vanhuksia, lapsia, sairaita tai raskaana olevia henkilöitä, joilla tulee olla oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunsa ilman pelkoa asioinnin turvattomuudesta. Toimitiloissa asioivien turvallisuuden lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöillä tulisi olla turvallinen työympäristö ja mahdollisuus kääntyä poliisin puoleen myös tällaisten lievempien rikosepäilyjen osalta.

Neljänneksi poliisilla olisi oikeus saada välttämätön tieto yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai rikosten ennalta estämiseksi, jos henkilö aiheuttaa käytöksellään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa henkeä, terveyttä tai omaisuutta uhkaavan vaaran. Tässä tiedonsaantioikeudessa on niin ikään kysymys siitä, että julkisen vallan tulee voida turvata sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilojen turvallisuus, joka on tärkeä muun muassa haavoittuvassa asemassa

olevien henkilöiden palveluiden kannalta. Säännöksen avulla poliisin mahdollisuudet estää ennalta vaaratilanteet lisääntyisivät, kun poliisi voisi saada tiedon vaarallisen henkilön henkilöllisyydestä ja läsnäolosta pyytämällä tätä tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnalta sen jälkeen, kun esimerkiksi toimitiloissa asioiva olisi tehnyt ilmoituksen.

Viidenneksi poliisilla olisi oikeus saada välttämätön tieto kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta. Säännös viittaa suojelupoliisin toimintaan. Tiedonsaantioikeuden tarkoituksena olisi turvata suojelupoliisin tiedonsaanti siviilitiedustelun kohteena olevan henkilön tunnistamisen tai tavoittamisen taikka tällaisen henkilön liikkumisen selvittämisen tarkoituksessa silloin kun tämä on välttämätöntä poliisilain 5 a luvun 3 §:ssä tarkoitetun kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan torjumiseksi. Tällainen tarve voi liittyä esimerkiksi terrorismintorjunnan kohdehenkilön paikantamiseen. Lakisääteinen tietojensaanti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntantajalta puuttuu yksityisyyteen vähemmän kuin esimerkiksi suojelupoliisin käytössä olevat salaiset tiedonhankintakeinot. Tietojensaantia pykälässä tarkoitetuista tiedoista voidaan pitää oikeasuhtaisena ottaen huomioon kansallisen turvallisuuden merkitys valtion keskeisenä suojattavana oikeushyvinä.

Kuudenneksi poliisilla olisi oikeus saada tieto, jos se on välttämätön henkilön tavoittamiseksi vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa tai rikosasian vastaajan tuomioistuimeen noutamista varten. Käytännössä näissä tilanteissa tietoa pyytäisi yleensä poliisi, joka tavoittelee etsintäkuulutettua henkilöä. Kun henkilöä etsitään tuomion täytäntöönpanoa varten, henkilö on tuomittu rikoksesta vankeuteen. Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa tuomitun tai vangin eri tilanteissa. Tuomioistuimeen noutamisessa kyse on puolestaan tilanteista, joissa tuomioistuin on määrännyt henkilön tuotavaksi oikeuden istuntoon. Yleisen edun ja oikeusjärjestelmän tehokkuuden kannalta on tärkeää, että etsintäkuulutetut tavoitetaan säännöksen tarkoittamissa yhteyksissä.

Seitsemänneksi poliisilla olisi oikeus saada tieto, jos se olisi välttämätön kadonneen tai kadonneeksi epäillyn tai mahdollisesti hengen tai terveyden vaarassa olevan henkilön löytämiseksi. Nykyinen oikeustila on tältä osin epäselvä ja on aiheuttanut toisistaan poikkeavia tulkintoja. Sääntely olisi nykytilaa selkeyttävää. Tiedolla on suuri merkitys sen kannalta, että poliisi, muut viranomaiset ja vapaaehtoiset eivät joudu sitomaan etsintätoimenpiteisiin merkittäviä resursseja, jos henkilön tiedetään olevan turvassa esimerkiksi sairaalassa. Poliisi ei lähtökohtaisesti kerro muille, missä henkilö on, vaikka poliisi saisi olinpaikasta tiedon. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa kadonnut on esimerkiksi lapsi tai huonokuntoinen vanhus.

Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 20 a §:ään ja Tullin rikostorjuntalain 2 luvun 14 a §:ään säädettäisiin Rajavartiolaitokselle ja Tullille osin vastaavat tiedonsaantioikeudet, mutta suppeammin. Rajavartiolaitoksella ja Tullilla olisi tiedonsaantioikeus näissä tilanteissa ainoastaan sellaisten rikosten paljastamiseksi ja selvittämiseksi, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Kysymys olisi tällöin kyseisten viranomaisten toimivaltaan kuuluvasta rikosten paljastamisesta ja selvittämisestä. Rajavartiolaitoksen osalta kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi laittoman maahantulon järjestämisrikkokset (RL 17 luvun 8 ja 8 a §), ihmiskauppariikokset (RL 25 luvun 3 ja 3 a §), väärennysrikkokset (RL 33 luvun 1 ja 2 §) ja muut vapautteen kohdistuvat rikokset (RL 25 luku). Tullin osalta voi olla kysymys esimerkiksi tullirikokseksi katsottavien huumausainerikosten (RL 50 luvun 1 ja 2 §), salakuljetuksen (RL 46 luvun 4 §), törkeän tulliselvitysrikkoksen (RL 46 luvun 8 §) ja pakoterikosten (RL 46 luvun 3a ja 3b §) osalta.

Ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon resursseihin, mutta muutokset edellyttäisivät sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden koulutusta ja ohjeistusta uuden sääntelyn soveltamiseen. Tietopyyntöjen voidaan olettaa lisääntyvän jonkin verran, koska

ehdotettu sääntely selkeyttäisi ja laajentaisi jonkin verran poliisin tiedonsaantioikeutta nykyisestä. Toisaalta voidaan olettaa, että selkeämpi lainsäädäntö yhdessä riittävän koulutuksen ja ohjeistuksen kanssa nopeuttaisi tietopyyntöjen käsittelyä.

3.2 Luovutettavat tiedot

Esitetyssä poliisilain 4 luvun 5 §:ssä olisi kysymys tiedosta, joka koskee henkilön läsnäoloa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa tiettyinä aikoina ja tietoa läsnäolleen henkilön henkilöllisyydestä. Tiedoilta edellytettäisiin välttämättömyyttä. Vakiintuneen tulkinnan mukaan jo tieto siitä, että henkilö on ollut terveydenhuollon toimintayksikössä potilaana, on julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitettu henkilön terveydentilaa tai saamaa terveydenhuollon palvelua koskeva tieto, joka sanotun lainkohdan perusteella on salassa pidettävä (esim. KHO 2018:93). Poliisi ei ole voinut saada poliisilain 4 luvun 2 §:ssä säädetyn tiedonsaantioikeutensa nojalla tietoa henkilön läsnäolosta terveydenhuollon toimintayksikössä tutkiessaan muita kuin vakavimpia rikoksia, koska luottamuksellisen hoitosuhteen piiriin kuuluvana tietona tällainen tieto on katsottu kuuluvan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:ssä säädetyn terveydenhuollon ammattihenkilön todistamiskiellon soveltamisalaan.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:n mukaan lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa todistaa henkilön tai hänen perheensä terveydentilaa koskevasta arkaluonteisesta tiedosta tai muusta henkilön tai perheen salaisuudesta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tiedon, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimien voi velvoittaa 1 momentissa tarkoitettua henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettyä rikoksesta, josta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Todistamiskiello koskee myös muuta terveydenhuollon palveluksessa tai apuna toimivaa henkilöä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 22 §:n 2 momentin nojalla. Esitutkintalain 7 luvun 8 §:ssä, jossa säädetään kuulusteltavan ilmaisuvelvollisuudesta ja sitä koskevista rajoituksista, viitataan oikeudenkäymiskaaren todistamiskieltoihin. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO 2025:11 pitänyt selvänä sitä, että todistamiskieltoa ei ole tarkoitettu sovellettavaksi niin laajasti, että tieto mistä tahansa hoitosuhteesta olisi oikeudenkäymiskaareissa tarkoitettu terveydentilaa koskeva arkaluonteinen tieto. Terveydentilaa koskevana tietona hoitosuhtetakin koskevan tiedon arkaluonteisuus on korkeimman hallinto-oikeuden mukaan arvioitava tapauskohtaisesti.

Sosiaalihuollon asiakastiedot eivät kuulu oikeudenkäymiskaaren mukaisen terveydenhuollon ammattihenkilön todistamiskiellon piiriin. Sosiaalihuollon asiakastiedot ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla. Asiakastietolain 4 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi salassa pidettäviä. Asiakastietolain 6 §:n mukaan vaitiolovelvollisuudesta ja salassapidosta saa poiketa asiakkaan suostumuksella tai jos siitä on asiakastietolaissa tai muussa laissa säädetty. Sosiaalihuollon asiakassuhteen luottamuksellisuuden suoja muodostuu pääasiassa asiakastietolain sääntelyllä, jossa poliisin tiedonsaannista on säädetty 62 ja 63 §:ssä. Sosiaalihuollon asiakastiedot ovat valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja, mutta eivät tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain tarkoittamia erityisiä henkilötietoryhmiä.

Pykälän nojalla poliisi voisi pyytää palvelunantajalta tiedon siitä, onko tietty henkilö ollut määriteltynä aikana tietyissä palvelunantajan toimitiloissa. Tietoa voisi pyytää myös toimitiloissa olleen tai olevan henkilön henkilöllisyydestä tilanteissa, joissa poliisilla on jo tiedossaan henkilön läsnäolo, mutta

henkilön henkilöllisyydestä on epäselvyyttä. Henkilön nimen lisäksi poliisi voisi saada henkilön henkilöllisyyden varmistamiseksi tarvittavan lisätiedon, esimerkiksi syntymäajan, asuinkunnan nimen tai henkilötunnuksen, jos tällainen tieto olisi palvelunantajan tiedossa. Säännös ei estä palvelunantajaa tai sen tehtäviä suorittavaa henkilöä antamasta lisäksi muuta tietoa tapahtuneesta.

Useimmiten kyse olisi henkilön fyysisestä läsnäolotiedosta, mutta läsnäololla voitaisiin joissakin tapauksissa tarkoittaa myös formaalia läsnäoloa. Formaalityyppisellä (hoitojaksoperusteisella) läsnäololla tarkoitetaan henkilön kirjaamista palvelunantajan rekisteriin siten, että hänellä on voimassa oleva hoito- tai palvelujakso eikä häntä ole tilapäisesti pois kirjattu (esimerkiksi pitkäaikainen loma). Fyysisellä (paikallaoloperusteisella) läsnäololla tarkoitetaan puolestaan henkilön fyysistä oleskelua palvelunantajan toimitilassa pyydettyä yksittäisenä ajankohtana siten kuin se palvelunantajan sisäisissä kirjauksissa tai järjestelmissä tai muutoin voidaan kohtuudella todentaa.

Poliisin tietopyynnön tulisi kohdistua tiettyyn yksittäiseen ajankohtaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että ajankohta tulisi rajata kohtuullisella tavalla, esimerkiksi tiettyyn päivään tai muuhun lyhyeen ajanjaksoon. Pyyntö ei voisi koskea henkilön käyntihistoriaa tai tulevia käyntejä sosiaali- tai terveydenhuollossa, koska tällainen tieto paljastaisi tarpeettoman laajasti henkilön yksityiselämään kuuluvia arkaluonteisia tietoja. Ei ole poissuljettua, että pelkkä tieto henkilön olemisesta esimerkiksi tietyllä sairaalan osastolla saattaisi sisältää tiedon, joka paljastaisi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:n mukaisen terveydentilaa koskevan arkaluonteisen tiedon (ks. KHO 2025:11). Poliisilain 4 luvun 5 § mahdollistaisi läsnäoloa ja henkilöllisyyttä koskevan tiedon antamisen poliisille myös näissä tilanteissa. Tällaisissa tapauksissa poliisilla on usein valmiiksi tieto henkilön läsnäolosta tietyssä paikassa, jos esimerkiksi toinen asiakas on tehnyt rikosilmoituksen häneen itseensä kohdistuneesta rikoksesta. Tässä tapauksessa rikoksen selvittämiseksi poliisi tarvitsee tiedon tekijäksi epäillyn henkilöllisyydestä. Luovutettavat tiedot eivät saisi sisältää diagnooseja, hoidon sisältöä, hoitotoimenpiteitä tai muuta vastaavaa terveydentilaa koskevaa tietoa, ellei muualla laissa toisin säädetä.

Esitettyjä poliisin tiedonsaantioikeuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta voidaan pitää vähäisinä poikkeuksina käyttötarkoitussidonnaisuuteen, koska sääntely on tarkkarajaista ja täsmällistä ja koska kysymys on aina yksittäisistä tietopyyntötilanteista. Kaikkiin mainitun sääntelyn käyttötarkoituksiin liittyvät niin ikään painavat yleiset tai yksityiset edut. Poliisin tietopyynnot pykälän mukaisissa tarkoituksissa eivät muodosta kyseisten tietojen säännöllistä tai merkittävää käyttötapaa vaan liittyvät yksittäisiin tilanteisiin. Poliisilain esitetyn 4 luvun 5 §:n mukainen tiedonsaantioikeus koskee erityisiä henkilötietoryhmiä ja arkaluonteisia tietoja. Esitettyssä sääntelyssä luovutettava tieto rajataan kuitenkin tarkasti. Siten mainittu sääntely ei aiheuta riskiä siitä, että henkilön terveyttä koskevia tietoja luovutettaisiin poliisille laajasti tai säännöllisesti.

4 Poliisin tietojen luovuttaminen

Esityksessä esitetään täsmennyksiä poliisilain 7 luvun 2 §:n tiedonluovutussääntelyyn. Tämä sääntely olisi merkityksellistä myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden tiedonsaannin kannalta. Pykälässä säädettäisiin nimenomaisesti, että tiedot voidaan luovuttaa pyynnöstä tai oma-aloitteisesti, millä täsmennettäisiin nykytilaa. Toinen muutos nykytilaan olisi, että päätöksen tietojen luovuttamisesta poliisilain 7 luvun 2 §:n 1–3 momenttien nojalla tekisi päällystöön kuuluva poliisimies. Pykälää täsmennettäisiin lisäksi siten, että säännöksestä kävisi selvästi ilmi, että tietojen luovuttaminen olisi kyseisen säännöksen nojalla mahdollista sekä poliisille että muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle kuuluvan tehtävän vuoksi. Tämä tarkoittaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisia ja julkista tehtävää hoitavia tahoja.

Poliisille lisättäisiin mahdollisuus luovuttaa tietoja tärkeän yleisen ja yksityisen edun vuoksi silloin, kun se on välttämätöntä. Muutos merkitsi poliisin mahdollisuuksia luovuttaa tietoja esimerkiksi hallinnollisen rikostorjunnan tilanteissa ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevassa yhteistyössä. Tällaisia tarkoituksia voidaan pitää tärkeän yleisen edun mukaisina tarkoituksina. Poliisi voisi säännöksen nojalla esimerkiksi ilmoittaa kunnalle tai hyvinvointialueelle, että sen omistama kiinteistö on vuokrattu toimijoille, joita epäillään kytköksistä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Yksityinen etu merkitsi esimerkiksi poliisin mahdollisuutta varoittaa henkilöä tai henkilöitä, jotka voivat olla vaarassa joutua rikoksen uhriksi.

Poliisilain 7 luvun 2 §:ään säädettäisiin uutena säännöksenä, että poliisi saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetussa laissa (310/2025) tarkoitetulle kriittiselle toimijalle tai kyberturvallisuuslain (124/2025) 3 §:ssä tarkoitetulle toimijalle, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen poliisille tai kyseiselle toimijalle kuuluvan kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen tai häiriönsietokyvyn parantamiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Kriittiset toimialat määritellään yllä mainitussa laissa, ja näihin kuuluu lain 1 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut kyseisen lain hallituksen esitystä koskien lausunnon StVL 1/2025 vp.

Vastaava tiedonluovutussäännös säädettäisiin rajavartiolaitoksen hallintolain 17 a §:ään ja Tullin rikostorjuntalain 4 luvun 2 §:ään. Puolustusvoimista annetun lain 17 a §:ään säädettäisiin tiedonluovuttamista kriittiselle toimijalle ja kyberturvallisuuslain tarkoittamalle toimijalle koskeva säännös.